

arhitekt Mihelangelo, ki je zidal Št. Petersko baziliko, rešil zadano besedo: „da bo postavil „Pantheon“ na vrh Št. Peterske bazilike.“

Od glavnih dveh stranskih kapel naprej gor razprostirata se še dve nekoliko manjši in krajši; vendar je pa vsaka še vedno tako velika, kakor marsikaka izmed večih naših cerkvá. V desni teh dveh kapel vršil je zadnji cerkveni zbor svoje obravnave.

Naprej gori razteza se velikansko presvetišče. Ravno v osredji pod kupljo je tako zvani „Konfession“, to je, oltar, na katerem so nekdanj maševali, ako prav vem, edino le sv. Oče papež sami. Vravnan je ta oltar tako, da je mašnik, sv. mašo opravlja, proti ljudstvu obrnjen, to je, da po cerkvi doli gleda. „Konfesijon“ obdajajo štirje orjaški, polžasto-zaviti, bronasti in bogato pozlačeni stebri, ki so podslomba prekrasnemu, iz enake tvarine izgotovljenemu baldahinu. Za vlivanje vsega tega porabil se je bron iz lope paganskega „Pantheona“. Ako še povem, da se je 186.000 rimskih funtov (liber) te kovine vporabilo za vlivanje stebrov in baldahina, in da je vse visoko nad 28 metrov, lahko se vsaj nekoliko presodi velikost vsega tega. In ravno temu ob sredi cerkve stoječemu baldahinu pripisujejo izvedenci vzrok, da se bazilika nobenemu ne vidi tako velika, kakor v resnici je. Povedano naj bo tu še tudi, da kot bližnji kinč „konfesion“ so ob podnožji velikanske kuplje, to je, pri dnu njenih čveterih orjaških podslomb vravnane vdolbljine (Nischen), v katerih stojé po 5 metrov visoki marmelnasti kipi sv. Veronike, sv. Helene, sv. Longina in sv. Andreja.

Spredaj pred „konfesionom“ je podolgasto-okrogla kamnita ograja, v katere osredku so tla za kake tri metre znižana, in kamor se dospeti more po dvojnih stopnicah doli ravno nad grob kneza aposteljev, sv. Petra, ki počiva spod v podzemeljski nizki cerkvi. Nad grobom visi vštric po vrsti sedem zlatih svetilnic (lamp); tla in stene oblečene so z najdragocenejšim raznobarnim marmeljem, kar je vse tako prelepo, da si človek komaj na tla stopiti upa. Na zadnji strani tega prekrasnega prostorčka nahaja se iz belega marmelja izgotovljeni kip papeža Pija VI. v klečečem položaji. Tudi o njegovem času je trpela Cerkev hude stiske; ponoči je neki on hodil pogosto molit na grob sv. Petra; v ta spomin postavljen je toraj kip njegov na isto mesto.

Na notranji strani ograje, ki omejuje prostor, katerega ravno popisujem, napravljeni so okrog in okrog tik eden poleg drugega dragoceni triramni svečniki, na katerih je vravnano 89 lampic, ki noč in dan gorijo. — Vse glavne stene srednje cerkvene ladije s presvetiščem vred bile so o času naše nazočnosti pospete do kapitelov gor z rudečim damaskom, našitim z zlatimi portami, kar je dalo sicer baziliki po eni strani jako svečani obraz; vendar pa nam je bilo s tem prikritih mnogo umetnih kipov in drugih dragocenih stenskih olepšav. One (stene) so namreč oblečene v najžlahtnejši in najlepši marmelj; iz enake robe napravljeni so tudi altarji, stebri, mnogi grobni spominki umrlih papežev itd. Kar je oltarnih slik, olepšav po kupljah in obokih vse cerkve, pa tudi po tleh, je sam mozaik, to je, iz milijard raznobarnih malih kamničkov sestavljeno, in izvedenci trdijo, da v vsej velikansko ogromni Št. Peterski baziliki slikarji tudi ene same poteze niso naredili s čopičem.

Neke znamenitosti naj še omenim. Konec glavne srednje cerkvene ladije ob sprednji desni podslombi ogromne kuplje je postavljen na visokem kamnitnem postamentu bronasti kip sv. Petra, sedečega na prestolu, z desnico blagoslovijočega. Nad njim napravljen je prelep baldahin. Ta najčastitljjši, najstarejši in v marsikakem oziru najlepši kip vse bazilike, ki je stal nekdanj

v cerkvi sv. Martina poleg stare Št. Peterske bazilike, dal je postaviti papež Pavel V. na sedanje mesto. Poveznica pripoveduje, da je bil na ukaz sv. Leona Vélikega (440—461) prelit iz bron Jupiterja, ki so ga stari Rimljani častili na kapitolu kot najvišjega izmed svojih malikov. Od starosti je ta kip uže skoro popolnoma začrnel. Pred njim najdeš vedno pobožnih romarjev, ki mu poljubujejo nogi, in zatopljeni v pobožno molitev klečé na okrog. Na sv. Petra praznik je bil kip ogrnjen z dragocenim pluvijalom, in imel prelepo tiaro (papeževo trivrstno krono) na glavi.

Kakor skoraj sploh vse rimske cerkve, tudi Št. Peterska bazilika muzičnega kora nima. Namestu njega je narejeno v zadnji strani srednje ladije ravno tako pomolje (balkon), kakor zunaj nad glavnim portalom. Od le tod, to je, iz tega balkona so svoje dni delili papeži v znotranji cerkvi zbranim množicam apostoljski blagoslov. Sedanji sv. Oče blagoslovili so v dan svoje izvolitve tudi le na tem mestu one pobožne trume, ki so želele njihovega blagoslova.

Orgelj sem videl v cerkvi dvoje. Postavljene so na okoli 1½ sežnja visokem štirioglatem lesenem odru, ki je opét na vse štiri strani z rudečim suknom. V osredji tega odra je mehanična naprava, da se orglje morejo voziti po velikanski baziliki na oni kraj in pred oni oltar, kjer se ravno rabijo.

Omenim naj tudi še kapele (menda tretje) na desni (episteljski) strani cerkvene ladije. Tukaj se shranjuje presv. Rešnje Telo. Kapela ima spredaj železno ograjo. Tu ležijo navadno umrli papeži na mrtvaškem odru, in so njihove noge tako primaknjene železni ograji, da jih ljudstvo more poljubovati.

Kakor se je pri vstopu v to svetišče godilo nam, tako se godi menda marsikomu družemu tje prišedšemu. Strmenja, občudovanja, gledanja in dušnega zavzetja je človek ves sam iz sebe, in le prerad pozabi na to, česar naj bi ne opustil noben romar, da bi namreč pri vstopu šinil na kolena, in na svojem obrazu ležeč zahvalil Boga za veliko srečo, ker mu je dal dospeti na ta preblaženi kraj, na to tako zelo posvečeno mesto, na osredje katoliškega sveta. Še zdaj, ko čez leto in dan po svoji vrnitvi iz Rima pišem te vrstice, vse gomazi v mojem notranjem nepopisljivih čutil, in samega sebe kregam, da sem bil vse premalo ginjen, ko sem se nahajal na onem svetem kraju. In če človeka tudi ne bi gnala srčna čutja k pobožni navdušenosti, — saj je bazilika tako velikanska, prelepa, preumetna in dragocena, da menim, če bi bila odvzeta nehvaležnemu Rimu in nehvaležnemu talijanskemu narodu, za vse premoženje in denar, ki ga premorejo Lahi, ne bi postavili drugega enacega svetišča več.

(Dalje prihodnjič.)

Obraznave deželnih zborov.

Deželni zbor štajarski

imel je zelo viharne seje, ko so se obravnavale stvari, ki imajo zvezo z narodnimi pravicami štajarskih Slovencev. Slovenski poslanci zahtevali so pri obravnavi o popotnem učitelji za poljedelstvo, naj bode zmožen tudi slovenščine, da se vsaj more razgovarjati s slovenskim kmetom, kar je zelo pomenljivo zdaj ob preteči veliki nevarnosti po trtni uši pri vinogradih; enako so zahtevali, naj bo zdravnik v Slatini zmožen tudi slovenščine, ker ima občiti s Slovenci, Hrvati itd., — pa vse te zahteve bile so bob ob steno, samo konservativni Nemci so priznali, da je pravično, kar zahtevajo Slovenci, vsi drugi nemški kričači in liberalci, da se Bog

usmili! — kakor „veliki politik“ Rechbauer in drugi zasmehovali so zmerne male zahteve Slovencev in odbili vse, da bi se vsaj reči ne moglo, da pod vlado Taaffe-jevo le en deželni zbor, v katerem je kaj starih levičarskih elementov, mine brez škandala zoper narodno enakopravnost.

Najbolj viharno je pa bilo pri obravnavi o prošnji „nemškega Schulvereina“ za podporo iz deželne blagajnice; to je bilo, drugače rečeno, naj slovenski Štajarec še z lastnim davkom pomaga ponemčevati samega sebe. To je bilo pa tudi pravičnim Nemcem preveč in kanonik Karlon izrekel je v imenu konservativnih Nemcev, da oni ne odobravajo delovanja nemškega „Schulvereina“; slovenski poslanci dr. Dominkuš, dr. Šuc in prof. Žolgar ugovarjali so rečno in mirno, najgorkeje pa je pangrmanom zakuril poslanec M. Herman rekši: „porazumljenje o narodnih vprašanjih je tukaj nemogoče, pravica za Slovence je le tedaj mogoče, ako o narodnih rečeh ne glasujejo Nemci o Slovencih, Slovenci ne o Nemcih, ampak vsak narod za-se, in ako se za spodnje Štajarsko dovoli oddelek c. k. namestnije“.

Deželni zbor tirolski

je imel tudi zanimive obravnave, ker tudi tam so „liberalni“ levičarji zavrgli razširjenje volilne pravice tudi na davkopláčevalce „petakarje“. Tudi predlog zborove konservativne večine gledé postavnega vredjenja ljudske šole je jako zanimiv, akoravno le vse to potrjuje, kar katoliški Tirolci gledé ljudske šole vedno zahtevajo. Zahteve zborove večine obsegajo sledeče:

Deželni zbor naj na podlagi §. 19. tirolskega deželnega reda sklene:

I. Vlada se pozivlja, po ustavni poti na to delati: 1) da se preuredi državna postava o ljudskih šolah ter vpeljejo verske šole ter se pripozná verska izreja za podlago postavodajstva o ljudski šoli; 2) postavodajstvo države o ljudski šoli naj se omeji na splošna načela, cerkvi, deželam in starišem pristojéča pravica pri izreji in poduku otrok pa naj se varuje; tedaj še le bode Tirolski mogoče ljudsko šolstvo postavno urediti.

II. Dokler tega ne bo, naj vlada po upravni poti vredí: 1) da se v učiteljskih pripravnicah verski duh goji; 2) da se pri nameščenju učiteljev primerno ozira na želje občin; 3) da se pri oddaji učiteljskih služeb ozira na verske zadruge v deželi; 4) da se ustavi plačevanje, katero se v nasprotju z občinskim redom občinam nalaga za šolske namene, ter da se otroci, ki skazujejo zadostne vednosti, oprosté brez težav osemletne šolske dolžnosti; 5) da se šolski nadzorniki pri pregledovanju šol pred vsem ozirajo na glavne predmete ter tako imenovane rečne predmete (realije) skrčijo na najmanjo mero; 6) da se učiteljem zaukaže, poleg družih beril rabiti tudi biblično zgodovino, ter veronauk po željah in nakazih katehetov z otroci ponavljati; 7) da se katoliške šolske knjige, katere so bile še do zadnjih let v imeniku šolskih knjig zaznamovane „po vladi odobrene“, zopet natisnejo, nove pripravne, v katoliškem duhu spisane šolske knjige preskrbé ter vpeljejo na mesto brezverskih knjig; 8) da se šolske knjižnice v porazumljenju s krajnim duhovnikom vodijo in rabijo; 9) da se verske vaje in veronauk ne omeji na najmanjo mero, temveč pri njegovem vredjenju škofu dá odločilna beseda; 10) da se izrekoma v viših razredih in v nedeljski šoli prizadeva spole ločiti.

III. Določuje pomnoženje podpornega zaklada za deželne učitelje.

Liberalna manjšina tirolskega deželnega zbora hoče samo, da vlada predlaga zboru načrte postav za vredbo ljudskega šolstva.

Mnogovrstne novice.

* *Grozovita nesreča na ruski železnici* pripetila se je dne 12. julija na moskovsko-kurski železnici med postajama Černi in Podijevo. Strašanska nevihta razsajala je ves dan in na večer začelo je liti, kakor bi se bil oblak vtrgal, in zraven je tulil hud piš, ki je najmočnejša drevesa izruval. Eno uro potem, ko se je vlak odpeljal iz Černiške postaje, okoli ure hoda pred Podijevo, prekucnilo se je devet vagonov čez razmočen, 14 sežnjevisok železnični nasip. Tla bila so mehka kot močvir, tako, da so se vagoni v njih pogrezni ter se prst čez-nje zagrnili. — Popotniki, katerih je bilo 239, bili so živi pokopani. Grozovito je misliti na to, kaj se je tam v temni noči godilo. Malo število ljudi od vlakovega spremstva in nekatere osebe, katerim se je posrečilo skoz okna izlesti in se izkopati iz blata in močvirja, skušali so z rokami do oken vagonov prikopati in rešiti se.

Izmed vseh je samo 58 oseb nepoškodovanih. Rešenih je bilo samo 38, in večidel so težko ranjeni, tako da jih je več koj tam umrlo. Število mrtvih cenijo na 180 oseb. Med temi — pravijo — je tudi general Drentelen s sinom stotnikom, in adjutantom; tudi deputacija častnikov, ki je popotovala od Skobeljevega pogreba nazaj v Kursk, je bila v vagonu prvega razreda, katerega ni bilo moč rešiti.

Čez 1 in pol ure prišel je vlak na pomoč in pomagat so prišli tudi vsi prebivalci iz sosednjih vasi z bakljami. Toda prav malo je upanja, tudi le eno samo življenje rešiti; ne glasu ni čuti, sila padca bila je neizmerna, zato so bili večidel vsi uže vsled padca usmrteni, kar se vidi na izkopanih mrličih; vsi drugi pa so se morali zadušiti. Podsutih je bilo pet vagonov družega, dva pa prvega razreda.

Véliki knez Nikolajevič stareji, ki biva v Moskvi, hotel se je peljati s tem vlakom, toda eno uro pred odhodom vlaka izvedel je, da meščani njemu na čast v dvorani trgovcev napravijo svečanost in tako je ostal. Zadruga trgovcev hotela je vélikega kneza iznenaditi in zato mu je grof Adlerberg še le eno uro pred odhodom vlaka izročil vabilo, katero ga je rešilo gotove smrti.

* *Barke, topovi in streljivo Angležev zdaj pred Aleksandrijo.* Najmočnejša angleška vojna barka po imenu „Inflexible“ obita je z železnimi ploščami debelosti 40½ centimetrov, nosi 4 velikanske topove, notranje svitlobe po 16“, 6 mitrajlez in 6 lahkih topov. Razun te imajo Angleži zdaj še 7 večih in več manjših vojnih bark pred Aleksandrijo in zanimivo je, po koliko težko streljivo in po koliko smodnika potrebuje vsak top za vsak strel. Vse omenjene barke imajo 123 topov in 34 mitrajlez sledečih vrst in sledečega streliva:

4 topove svitlobe 16“, streljivo tehta 771 kil, smodnika treba za 1 strel 149 kil;

4 topove svitlobe 12“, streljivo tehta 317 kil, smodnika treba za 1 strel 59 kil;

5 topov svitlobe 11“, streljivo tehta 241 kil, smodnika treba za 1 strel 39 kil;

35 topov svitlobe 10“, streljivo tehta 180½ kil, smodnika treba za 1 strel 32 kil;

16 topov svitlobe 9“, streljivo tehta 119 kil, smodnika treba za 1 strel 23 kil;

8 topov svitlobe 8“, streljivo tehta 81 kil, smodnika treba za 1 strel 16 kil;